

Gimbernat, 2012 (*), 57, 11-22

DOS CIRURGIANS ESTRANGERS A LA CIUTAT DE LLEIDA

CAMPS i SURROCA, Manuel

CAMPS i CLEMENTE, Manuel

Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya

RESUM: Relatem alguns aspectes de la vida de dos cirurgians del segle XVII, que van fer cap a la ciutat de Lleida procedents de l'estranger. Es tracta del gascó Ramon Cardellac i del sicilià Alfonso Mauro. El primer, s'hi va arrelar casant-se amb dos lleidatanes i hi va morir exercint la cirurgia a l'hospital del morbo que es va construir a la perifèria de la ciutat durant la pesta de 1652 i el sicilià, amb més sort, s'hi va enriquir uns anys després, encara que també hi va morir a començaments de 1660.

Paraules clau: Lleida, cirurgians, segle XVII, Alfonso Mauro, Ramon Cardellac.

RESUMEN: Relatamos algunos aspectos de la vida de dos cirujanos del siglo XVII que, procedentes del extranjero, llegaron a la ciudad de Lleida. Se trata del gascón Ramon Cardellac y del siciliano Alfonso Mauro. El primero, se integró en la ciudad casándose con dos leridanas y muriendo después mientras ejercía en el hospital del morbo que se construyó en la periferia de la ciudad durante la peste de 1652; el siciliano, con más suerte, se enriqueció unos años después, y murió a principios de 1660.

Palabras clave: Lleida, cirujanos, siglo XVII, Alfonso Mauro, Ramon Cardellac.

*

INTRODUCCIÓ

La immigració per diferents motius de gent estrangera a Catalunya, sobretot francesos, és un fet conegut de l'època moderna.

A Lleida, els immigrants es van dedicar sobretot a les ocupacions agràries i artesanals, com terrissaires, calderers, pastissers, mossos i altres oficis.

Manuel Camps i Surroca - Manuel Camps i Clemente

També hem observat alguns casos de cirurgians, professió que fins a mitjan segle XVIII era considerada de categoria molt inferior a la dels metges.

La cirurgia era una part de la medicina que practicaven els cirurgians, el paper dels quals era el de simples manobres de la medicina.

Hem localitzat alguns d'aquests cirurgians immigrants, com el francès Ramon Cardellach i l'italià Alfonso Mauro, ambdós del segle XVII, i els francesos Jacob de Tronsi, Pere Bonet i Pere Meillan, del segle XVIII.

Dels tres últims en sabem ben poca cosa. Així, Jacob de Tronsi era natural de la vila de *Montbrison*, diòcesi de *Lugdunum*, fill de l'oficial reial de justícia Claudi de Tronsi i de Joana Maria. Vivia al carrer Major amb la seva muller Maria i els fills Jaume, Joan i Margarida, de cinc, tres i set anys respectivament. El 23 de gener de 1716, trobant-se malalt en el llit, va fer testament. Va deixar deu sous barcelonesos a cadascun dels fills i a la seva muller vint-i-cinc dobles d'or espanyoles i l'usdefruit dels béns, amb l'obligació d'alimentar els fills i d'exercir-ne la tutoria. L'hereu seria el seu fill Jaume. Va ordenar que li fossin celebrades sis misses en l'altar de la Verge del Remei del convent de Sant Agustí i que fos soterrat a Sant Joan. Era amic del cirurgià Emmanuel Gil.

Pere Bonet, fill d'un marxant de la vila de *Maysach* i de Margarida Ottera, era natural d'aquesta vila francesa, del bisbat de *Chaoxes* (sic), i vivia en els Porxos de Baix de la plaça de Sant Joan. Tenien tres filles, Teresa, Raimunda i Josepa, les dues primeres casades amb els cirurgians de Lleida Sebastià Camó i Joan Gispert, respectivament. Ja vidu i trobant-se en el llit sense febre però decaït per la vellesa, va fer testament el 13 de març de 1717, on va manifestar que volia ser soterrat en l'església de Sant Joan, on hi reposaven unes filles seves i la seva muller. Va fer hereva a la seva filla Teresa perquè a les altres dos ja les havia dotat de forma suficient quan es van casar.

Pedro Meillan, fill de Francisco Meillan i Teodorina, era natural del lloc de *Casté*, del bisbat d'*Auch*. Exercia com a cirurgià major de l'Hospital Reial de Lleida, on era molt amic del seu capellà, el pare Diego Masarich. Casat amb Maria, gaudia també de bona amistat amb Emmanuel Gil, conegut cirurgià lleidatà que exercia al carrer Major i que una de les seves filles, Antònia, estava casada amb l'apotecari Francisco Baget, de la coneguda nissaga dels apotecaris Baget, d'Arbeca. En el cas de morir, la voluntat de Pedro Meillan era ser soterrat en l'església del convent de Sant Francesc, tal com ho va deixar ordenat el 4 de març de 1741, i que li fossin resades cinquanta misses en les esglésies de la ciutat.

Coneixem però moltes més dades sobre les vides del francès Ramon Cardellach i de l'italià Alfonso Mauro, cirurgians que trobem a la ciutat de Lleida en ple segle XVII, el primer involucrat en la pesta de 1652, de la qual en va acabar morint, i l'altre, més afortunat, s'hi va enriquir pocs anys després.

RAMON CARDELLACH I LA PESTA DE 1652

Ramon Cardellach, fill de Marc i d'Anna, era un cirurgià gascó natural de *Sant Llaurens de les Monges*, poble francès del bisbat de Comenge, situat a mitg camí entre Tolosa i els Pirineus.

Comenge era una regió de Gascunya, nom procedent de Vascònia o país dels vascs, d'Occitània, a les vores del riu Garona, entre Tolosa i la Vall d'Aran i centrada a *Saint Gaudens*.

A finals del segle IV, el bisbat de Comenge formava part dels bisbats de la *Novempopulania*. La seva seu episcopal, *Lugdunum*, va ser destruïda l'any 585 i reedificada al cap de cinc-cents anys pel bisbe Bertran de l'Isla (1083-1123), motiu pel qual, el 1222, quan el van canonitzar, va adoptar el nom de Sant Bertran de Comenge.

La diòcesi comprenia només la part alta del comtat de Comenge o Alt Comenge i la Vall d'Aran, que es va unir al bisbat d'Urgell l'any 1804.

El bisbe de Comenge, Roger de Nuro, l'any 1151 va fundar el priorat de Sant Llorenç, el qual va ser destruït al segle XVI per inundacions i incendis.

Després va ser edificat un nou monestir de religioses, de l'orde de franciscans, el qual va prosperar molt en el segle XVII. Des d'aleshores, la comunitat s'anomenà Sant Llorenç de les Monges.

L'antic comtat de Comenge va deixar d'existir com a unitat històrica i geogràfica l'any 1790, quan van ser creats els departaments de l'Alt Garona, els Alts Pirineus, el Gers i l'Arieja, entre els quals va ser repartit el territori.

S'ha dit que els gascons, amb llengua i costums propis, eren gent d'estatura baixa, de caràcter bondadós i molt emprenedors i entusiastes. El seu territori va ser incorporat a la sobirania francesa l'any 1453.

Manuel Camps i Surroca - Manuel Camps i Clemente

Actualment, *Sant-Laurent* és un poble francès del departament de *l'Haute-Garonne*, de la regió de *Midi-Pyrénées*.

L'any 1633, Ramon Cardellach ja exercia la cirurgia a Lleida, probablement a la parròquia de Sant Joan, d'on era la seva primera muller.

Amb la segona muller, Anna Maria Balaguer, van tenir dues filles, Teresa i Josepa.

La família vivia en una casa del carreró de Fraga que li havia llogat el Capítol per un període de sis anys. Es componia de la sala, una cambra amb alcova amb finestres que donaven a la plaça i una cuina contigua a dita cambra.

La sala contenia dos bufets, una taula i quatre bancs de respatller, dues tenalles d'aigua, tres càntrils grans i dos de petits i una caixa amb un candeler.

En l'alcova hi havia uns ferrets i uns morillos de llautó i quatre caixes, una de les quals era de noguer. En elles s'hi guardava la roba i quatre cortines de ret i filampua de la botiga de cirurgia i alguns objectes de plata i d'or, entre els quals hi havia un un Crist sobredaurat, uns agnus i un Crist d'or.

Més amunt, en un pis superior, hi havia unes habitacions on hi tenien quaranta quarteres de blat, una tenalla amb quatre arrobes d'oli, vuit gallines, un gall i alguns objectes de la botiga del cirurgià, com eren quatre bacines, dos gerros de llautó, dos plegesos (?) i quatre quadres de diferents sants.

El cirurgià vestia camises de tela, gipó de sarja lleonada, balons de drap i capa de contray.

L'any 1652 exercien a la ciutat de Lleida altres sanitaris francesos. El jove cirurgià Bernat Frexes (o Freixa), que ja hi era el novembre de 1651, procedent també de Sant Llorenç de les Monges era amic de Ramon Cardellach. El manescal Mateu Giralt, de la vila de *Bassach*, del comtat de Foix, es va instal·lar a la Plaça de la Sal i es va casar amb la lleidatana Maria Portugués, de la parroquia de Sant Joan. Era fill del mestre de cases Llorenç Giralt.

Un altre cirurgià francès anomenat Mofar, que exercia amb molt èxit en la morberia de Guissona, el van contractar a la de Tàrraga el mes de gener de 1652 per organitzar la lluita contra el contagi.

El primer que va fer aquest cirurgià va ser encarregar al cirurgià Leonart i a Pau Muat la vigilància de les barraques del terme on s'hi allotjaven els que havien estat en contacte

Dos cirurgians estrangers a la ciutat de Lleida

amb malalts de pesta, amb la finalitat de comprovar si algú d'ells havia emmalaltit i en cas positiu traslladar-lo sense perdre temps a la morberia.

Mofur va restar a Tàrrega fins que va cedir el contagi a finals d'abril i després va retornar a Guissona.

Aquell mateix any la ciutat de Lleida va contractar Ramon Cardellach per fer de cirurgià a l'hospital del morbo, on hi va morir l'11 de novembre. En aquell temps ja no tenia pares.

Tres mesos abans, el 31 de juliol, havia mort també del contagi el cirurgià de Les Borges Blanques Isidre Prats, i el 23 de juny la muller de l'apotecari d'Arbeca Francisco Baget, de la coneguda nissaga dels Baget.

El contracte que la ciutat de Lleida va fer a Ramon Cardellach li devia ser molt beneficiós si tenim en compte que la Paeria solia dispensar els metges i els cirurgians de l'obligació d'atendre malalts de pesta, donant-los-hi el dret de pactar individualment el preu del seu treball en el cas de voler-lo dur a terme.

Com què el salari devia ser important, molt per sobre del que s'obtenia normalment, Cardellach va tenir molta cura d'encarregar a la seva muller que es preocupés de reclamar-lo a la ciutat en el cas que ell morís fent aquest servei.

Si bé aquesta actitud pot ser comprensible, no deixa de ser valenta. No tots els sanitaris estaven disposats a visitar empestats pel perill que comportava per a les seves pròpies vides. Alguns fugien de les ciutats i altres no hi volien anar malgrat les bones ofertes que rebien. Però ja em dit que Ramon Cardellach era gascó i els gascons tenien fama de ser gent heroica.

El mes de setembre, el síndic lleidatà Manuel Sampro (+ 1688), que ja exercia l'any 1641 com a fadrí cirurgià i, posteriorment, el 1658 va ser paer tercer, es va posar en camí. Quan ja era al pont de Fraga, els fragatins el van forçar a reconèixer que Lleida era una ciutat empestada, cosa que els obligava a trencar el comerç amb els lleidatans.

Les ciutats colpides pel contagi demanaven ajuda sanitària a altres poblacions i aquestes solien respondre amb solidaritat, fins i tot prescindint de la norma d'obligació de residència que els contractes municipals imposaven als seus metges.

Els jurats d'Anglesola (l'Urgell), a petició dels paers de Lleida, van autoritzar el seu metge doctor Miranda a desplaçar-se a Lleida amb aquesta finalitat de reforç. Però el doctor

Manuel Camps i Surroca - Manuel Camps i Clemente

Miranda es va excusar argüint que estava malalt de tercianes i no li era possible posar-se a cavall per anar a servir aquesta població.

Tampoc el doctor Novell, de Bellpuig d'Urgell, acceptà anar a exercir a la ciutat de Lleida amb l'excusa que en aquesta ciutat no se seguia una política sanitària correcta, com era la d'extreure els malalts i les seves robes i utensilis d'ús personal, la de fer tàpies, la de contractar morbers, etc.

Va ser aleshores quan els paers es van preocupar de dividir la capital en quatre quaters, equivalents a les parròquies de Sant Joan, Sant Andreu, Santa Maria Magdalena i Sant Llorenç.

Van nomenar dos morbers per a cada parròquia amb la missió de controlar els malalts i convalescents i d'avisar els metges i cirurgians perquè visitessin els malalts sospitosos i en el cas que els hi diagnosticuessin la pesta fossin traslladats a l'hospital del morbo.

Per dur a terme aquesta tasca de control els morbers portaven una vara distintiva que els hi donava poder simbòlic per capturar els infractors de les normes higièniques imposades.

Si els malalts es negaven a ingressar a l'hospital del morbo, els morbers els hi tancaven la porta de la casa i s'apoderaven de la clau amb la finalitat d'impedir l'entrada de qualsevol persona que no fos el metge o el cirurgià. La incomunicació duraria almenys quaranta dies.

Probablement, aquest hospital, que era on va exercir i on va morir Ramon Cardellach, correspon al que aleshores s'estava construint a Sant Pere d'Albarés, de la partida de Fontanet, camí de Puigverd de Lleida, motiu pel qual també hi eren traslladats malalts d'aquest poble.

En general, aquestes morberies o edificis destinats a aïllar i tractar els malalts de pesta, se solien situar el més lluny possible de les poblacions, encara que a les ciutats es feien servir també els mateixos hospitals i fins hi tot algún edifici públic, com fou el cas de l'Escola de Gramàtica d'Oscà, aprofitada per alberg de pobres, casa de quarantena i morberia.

A finals de setembre de 1652 el poble d'Alguaire va tancar el seu hospital del morbo perquè des del dia deu no hi va haver cap més contagi. El cirurgià d'aquella vila, Fernando Pérez, ratificà aquest fet als paers de Lleida.

Dos cirurgians estrangers a la ciutat de Lleida

Ramon Cardellach va ser soterrat en la mateixa capella de l'hospital on va morir, tal com ho havia demanat al seu administrador fra Miquel Mambla, comanador del convent mercedari de Santa Eulària, en el cas de morir servint els malalts d'aquell lloc.

D'altra banda, ja a les portes de la mort, li va encomanar que en el seu record li fossin celebrades cent misses en la capella de Requesens de la Seu Vella, el trentenari de Sant Amador i cinquanta misses en el convent de Santa Eulària, dotze misses en el convent dels Pares Dominics, vint-i-quatre misses en Nostra Senyora del Carme i un aniversari en l'església de Sant Joan el dia que fes un any de la seva mort.

Els religiosos col·laboraven en la lluita contra la pesta fins i tot més enllà de les seves estrictes funcions espirituals i administratives. Així, el pare Gaspar servia com a cirurgià en la morberia de Cervera i el pare fra Miquel Rubinat va retornar a Guissona des de Tàrraga amb el cirurgià Mofur.

Les epidèmies constituïen un profund trasbals en la vida material i espiritual de les persones. Era molta la gent que com Ramon Cardellach procurava encomanar l'ànima a Déu i gestionar de la manera més justa possible els seus béns materials. Es creia que la bona administració d'aquests facilitava l'admissió al cel i la vida eterna.

Ramon Cardellach va dipositar dues-centes vint-i-set dobles, vuitanta-vuit trentins, vuitanta lliures, roba i objectes d'or i de plata en el convent de la Cartoixa, sota la custòdia del pare prior Cuberas.

Va deixar a les seves filles Teresa i Josepa dues-centes lliures a cadascuna i cinquanta lliures al fill pòstum, en el supòsit que es donés el cas.

Ja des de principis de juliol i veient que molts pobles propers estaven empestats, la ciutat de Lleida va decidir fer provisió de medecines. A les apotecaries escassejaven els medicaments i els ciutadans anaven a buscar-los a la Granadella. El perill que això representava per a la propagació de la pesta, va ocasionar que pobles veïns rebutgessin el contacte amb aquesta població de les Garrigues si aquesta no impedia l'afluència de lleidatans.

Es va disposar que els malats benestants hospitalitzats contribuïssin a pagar les despeses hospitalàries, ja que l'hospital no tenia mitjans i que els malalts que es resistissin a anar a l'hospital i es quedessin a casa per voluntat pròpia, paguessin un càrrec.

L'11 d'octubre, l'administrador de l'hospital del morbo va sol·licitar ajuda demanant ous, tant per curar com per alimentar alguns malalts que ho necessitaven, un cassó per fer les

Manuel Camps i Surroca - Manuel Camps i Clemente

medecines, un o dos morters i quatre o sis orinals com a mínim per evitar que els pacients sortissin fora de les sales de l'hospital i l'aire fred de l'exterior els hi danyés les ferides.

A més, també va reclamar una mica de fruita pels malalts i també els alls i les cebes que recomanava el cirurgià Ramon Cardellach.

Els alls se solien donar als malalts al matí com a prevenció dels cucs. Ja des de Jaume d'Agramunt es creia que en temps de pesta hi havia febres i morts sobtades produïdes per cucs i per llambrics. Al vespre se'ls hi feia beure dos o tres glops de vinagre.

També necessitava un parell de plats de foc grans, que eren plats de terrissa basta de color rogenc o negrós. Els d'hospital solien ser de terrissa vermella amb ratlles grogues.

També va demanar balances i corbateras (?), que probablement eren les peces que s'aplicaven a la boca d'un recipient per a tapar-lo, un parell de sacadores o vasos de llauna amb un mànec llarg per treure aigua de les tinalles, i cànirs petits i barrilets de fusta per beure els malalts.

El pa que se'ls hi donava havia de ser racionat, de manera que l'administrador va sol·licitar que d'un pa se'n fessin dos i se'n donessin un al matí i l'altre a la nit als malalts amb la finalitat que anessin més ben servits.

EL CIRURGIÀ PRESTADOR ALFONSO MAURO

El cirurgià Alfonso Mauro, natural de la ciutat de Messina, del regne de Sicília, era fill del cirurgià d'aquesta ciutat Alexandre Mauro, i d'Antonella.

Exercint a Lleida i trobant-se malalt, amb por de morir, el 24 de febrer de 1660 va manifestar amb nostàlgia que degut a la distància entre Lleida i Messina no sabia si els seus pares eren morts o vius.

Solter i sense fills, vivia amb dos serventes, Estefania i Isabet, i comptava amb alguns bons amics, com el cirurgià Antonio López, que l'any 1648 havia estat cirurgià major del Regiment d'Infanteria anomenat *Tercio de Pedro Esteris*, el rector de Sant Joan, Pere Mallada i el droguer Joan Trullàs.

Com a home ric era molt curós amb la seva economia. El mercader de Fraga Antonio Milanés li devia 55 dobles, les quals s'haurien de cobrar el dia de Reis de 1661, i ell devia trenta tres lliures de plata a Pedro Pallàs.

Es guardava a casa cent dobles d'or i setze trentins.

Va donar cinquanta lliures a Gonsalo Visache; i al fill d'aquest i de Coloma, Joanet Visache, li va donar la casa on vivia, amb la condició que hauria de pagar tots els càrrecs que comportés, tal com disposaria el doctor Josep de Sagarra.

Però en el cas que Joanet Visache morís abans d'arribar a l'edat de poder fer testament, la casa havia de retornar al seu hereu, que era la seva pròpia ànima.

Tan gran era l'afecte que tenia a aquest fill de Visache, que també li va donar dues-centes lliures d'ardits. Per assegurar-les però, les va dipositar a l'arxiu de la confraria de Santa Maria, que havia estat fundada en el Claustre de la Seu de Lleida i d'on no les podria treure fins que complís divuit anys o fins que es casés. I en el cas que morís abans d'aquestes dates, aquests diners se li haurien de retornar i ser destinats a fundar aniversaris per la seva ànima a l'església de Sant Joan.

Molt religiós, en el cas de morir volia que en el seu enterrament fossin portades deu atxes i que el seu cos fos dipositat en el convent de Pares Descalços de Sant Josep. I després, el més aviat possible, li fossin celebrades mil misses, cent de les quals havien d'oficiar-se en el convent de Trinitaris de Nostra Senyora de Vinganya, altres cent en el de Sant Salvador de Fraga i cent més en el de Sant Agustí, també de Fraga.

En aquell temps s'estaven fent obres en l'ermita de Grenyana. D'acord amb la seva manera de ser, Alfonso Mauro va voler ajudar-hi donant cinc lliures als obrers de l'ermita.

La part de davant de casa seva donava al carrer que anava de la plaça de Sant Joan a la plaça de la Sal, la part de darrera confrontava amb el carrer del Joc de la Pilota, un costat amb la casa de la vídua Margarida Costa i l'altre costat amb la del taverner Francisco Ramon.

Aquesta casa es componia d'una cambra que treia finestra al carrer, on hi va morir el cirurgià, i d'una sala i una establia.

En l'establia hi tenia un matxo de pèl castany amb el seu bast, dues egües i una poltra roges.

Van ser venudes una egua i dos poltres seus per quaranta dues lliures i un matxo per vint-i-una lliura i quatre sous. A més, també era propietari de setanta sis moltons del carlà de Bono, dels quals no n'havia fet preu. Bono és un lloc del Pirineu oriental pertanyent al municipi de Montanuy (Osca).

Manuel Camps i Surroca - Manuel Camps i Clemente

Tenia unes botes per anar a cavall, uns esperons de cavaller i unes mitges d'embotar.

També posseïa béns en la casa del senyor de Favara: dos-cents setanta set caps de bestiar de llana (borrecs i moltons) i dotze cabres, tres quarts de cansalada i dos sagins, dues romanes, una gran i l'altra petita i vint-i-set quarteres de blat.

La cambra on va morir contenia quatre caixes plenes de roba i d'altres objectes i la sala de la casa estava moblada amb tres bancs, quatre cadires, tres taules, una arquimesa, una caixa i un braser de ferro; la complementaven una tenalla oliera i una altra d'aigua i una pastera amb tres sedassos.

En una d'aquestes caixes hi tenia un estoig de cirurgia que contenia l'espill, quatre navalles, unes tisores i dos ferros de bigotis, que servien per arrissar els pels d'aquesta regió de la cara.

La casa no disposava de la tradicional botiga de cirurgia, cosa que ens fa pensar que exerciria l'ofici de forma ambulat o bé en un altre lloc que no hem pogut determinar. Possiblement, el tenien contractat diverses persones o famílies acomodades de la ciutat.

Gaudia d'una posició molt benestant, com ho demostren els nombrosos objectes d'or i de plata que tenia, entre els quals detaquen una soguilla d'or amb un cavallet d'or amb dues pedres, un llangardaix d'or, una creu d'or amb dotze pedres, etc.; i entre els de plata hi havia culleres, forquilles, tasses, un reliquiari, uns agnus, etc.

Dos gotes, un saler, sis forquilles i dues culleres de plata, amb un pes total de vint-i-vuit unces, es van vendre per trenta nou lliures i quatre sous i una egua i dos poltres per quaranta dues lliures. De la soguilla d'or, que pesava dues unces i cinc argensos, se'n va obtenir quaranta lliures i cinc sous.

La seva riquesa li permetia prestar diners. Era el que en podríem dir un cirurgià prestador, com ho demostren els fets que tenia com a penyora diversos objectes, tal com una tassetta de plata que era de l'alferes Marcos, penyorada en quatre lliures, un llit de tafetà naronjat (color groc clar) que era del capità Plana, una vànova de cotó i dos llençols, que eren del governador de Gardeny, etc.

Tenia l'hàbit de fumar i guardava el tabac en una caixeta de plata especial amb aquesta finalitat.

Vestia una camisola de cordellat vermell sota la camisa de tela i, per sobre d'aquesta, l'armilla també de cordellat vermell que cobria amb una ropilla (jaqueta curta ajustada)

Dos cirurgians estrangers a la ciutat de Lleida

de pèl de camell de color terrós i negre; pantalons de drap de Carcassona ametllats que li cobrien les cuixes, amb l'estoig de cirurgia a la butxaca. A continuació les mitges de seda, que podien ser de diferents colors: terrós, de rosa seca, negre, verd, morat i fins i tot platejat. Finalment, les sabates.

Completava aquesta vestimenta amb un barret negre i una capa de panyo lleonat de Carcassona folrada de baieta platejada, que es lligava amb uns gafets de plata.

Com a home benestant posseïa dues capes més, una de drap de vintidosè que es va vendre per vuit lliures al serraller mestre Antoni Spadano i una altra més luxosa, de pèl de camell, que valia vint lliures.

Si volia podia canviar la capa normal per una capa curta o valona, que solament li cobria el tronc. D'aquest tipus de capa en tenia deu de color blanc, amb puntes i centelles.

Podia substituir l'armilla per un gipó de camelot amb mànegues de ris de color terrós, o la jaqueta per una altra de color d'ametlla tendra i els pantalons per uns altres de panyo lleonat o bé de drap de color terrós. Fins i tot, de pantalons, en tenia uns guarnits de plata i uns altres de pèl de camell.

En ocasions substituïa els pantalons normals per uns de molt amples, a l'estil grec, anomenats greguesquillos, que li arribaven una mica més avall del genoll i dels qual en tenia diversos parells.

S'adornava amb un anell d'or amb una pedra blava, encara que en tenia onze, d'anells d'or.

Tenia diferents tipus d'arma: una espasa o espadí, una pistola de tres quarts de llarg, una carrabina, una pistola, un trabuquet i una daga.

L'espasa la portava penjada en un taalí de Cardona negre guarnit amb franja negra.

Alguns objectes de casa seva es van vendre a cirurgians quan es va fer l'encant dels seus béns a principis de març de 1660. Així, el cirurgià Pere Pau Bragós, que havia estat sotsveguer l'any 1651 i paer el 1668, va comprar un braser per tres lliures; el cirurgià Antonio López, una caixa per quinze sous i un banc per setze sous; i Josep Miralles, un estoig de cirurgià de faltriquera per una lliura i setze sous.

Manuel Camps i Surroca - Manuel Camps i Clemente

ARXIU CONSULTAT

AHLL (Arxiu Històric de Lleida): Signatura 278, folis 157-159 v. i 164-165; Sig. 288, fol. 203-204 v.; Sig 744, fol. 61-62; Sig. 461, fol. 189-189 v.; Sig. 763, fol. 103-103 v.

BIBLIOGRAFIA

CAMPS SURROCA, M.; CAMPS CLEMENTE, M. La pesta de meitats del segle XVII a Catalunya. Lleida, 1985.
CAMPS CLEMENTE, M.; CAMPS SURROCA, M.: Aspectes sanitaris de l'Arxiu de Sant Joan de Lleida (segle XVII).
Lleida, 1983.